

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Qvæstio II. Quid & quæ sit Qualitas?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

Quæst. II. Quid, & quæ sit qualitas. 647

idem scribit lib. de artis medica constitutione in Isagogicis. Et hæc primum docuit aperte Hippocrates; postea explicuit Aristoteles, vt idem scribit rom. 6. lib. 1. Methodi medendi, cap. 2. & rom. 1. lib. de natura lib. facultat. cap. 3.

Considerant, & Iuriconsulti intrinsecam, & extrinsecam qualitatem, & substantiam, vel specificam, & accidentalem: siquidem, & prædij qualiter se habere dicantur, secundum propriam bonitatem, salubritatem, & amplitudinem, apud Iuriconsul. Celsum in l. 86. quid aliud, de verbor. & rerum significat. lib. 5. tit. 16. vbi lego non æqualiter, sed qualiter, quamquam: sed num bene, ipsi viderint, Alciatus ipse, æqualiter legat, & aliter alij sentiant. Porro extrinsecam qualitatem prædij, est illa quæ servitutis impositio est, vt bene Baldus in authentic. ei qui, C. de bonis authorit. iudicis possidend. definitur, servitutem esse accidentalem habitudinem, & extrinsecam qualitatem prædij. Nam ea dum fundus vti optimus est, venditur, omnino excluditur, & liber censetur natura, vt scribit Venuleius Iuriconsul. in l. 75. quod ad servitutes de exstion. lib. 21. l. 2. considerant, & in delictis, seu criminibus, contractibus, testamentis, & alijs, & personarum, & negotiorum, & rerum qualitates, quæ per singula explicare non est necessarium.

Tercio significat quodcumque accidens, seu quaecumque accidentalem affectionem, vt Porphyrius in c. de genere, dixit accidentia omnia prædicari in quale.

Qualitas, inquit Gregorius Tolosanus, est ens accidentale, & forma accidentaliter incorporalis, ratione cuius vel secundum quam, quidpiam dicitur quale, veluti à iustitia dicitur iustus, à albedine albus: sic de similibus. Quæ qualitatis definitio sumpta est ab effectu, & à posteriori, nam qualitas est causa formalis qua efficiuntur quales; est & qualitas per passionem, vt dicimus, quale calefactum, refrigeratum, iustum per iustitiam, &c. habet etiam ex nostra coniunctione genus, & differentiam, satis autem superque constat genus, & substantiam, & accidentium generale esse ens.

Vltimo significat accidens quoddam reale absolutum à quantitate distinctum, in qua acceptione hic queritur quid sit.

Tandem alij sic definiunt. Qualitas est accidens reale constitutum ad perficiendam substantiam in suo esse, vel in virtute agendi.

Aliam denique definitionem hoc modo fabricatus est P. Hurtado. Qualitas est accidens absolutum à qualitate distinctum.

SECTIO II.

Nostra sententia proponitur.

Prima conclusio: difficillimum est naturam qualitatis vt sic secundum prædicata essentialia vnica definitione essentiali definire, quæ conveniat omnibus speciebus qualitatis. Tum propter varias convenientias quas species huius prædicamenti habent cum speciebus aliorum prædicamentorum. Tum maxime propter disconvenientiam diversissimam, qua dividuntur, & separantur species huius prædicamenti, ratione cuius maxime dividuntur Doctores in assignanda aliqua definitione comprehendente omnes qualitates, quod egerime sit ab ipsis: quapropter nulla ex eis quas numeravimus, est præcedenti aliquo defectu desinit laborare.

Secunda conclusio: prima definitio Aristotelis est vitiosa. Probatum sic: à paritate rationis, nam hæc esset defectuosa definitio, quantitas est quæ quanti esse dicimur, & relatio est quæ relati esse appellamur, & vbi est, quo vbiati constituimur: ergo propter eandem rationem defectuosa dicenda est Aristotelica definitio.

Secundo illa definitio quæ non est clarius definitio ex eo quod explicet ignotum per æque ignotum laborat vitio obscuritatis: sed ita se habet hæc definitio: ergo est vitiosa: maior est vna ex regulis definitionis; minor probatur: hæc definitio explicat qualitatem per ipsum effectum formalem primarium: sed effectus formalis qualitatis est æque ignotus, ac ipsa qualitas, tam ignotum, & difficile est cognoscere quid sit quale, quam quid sit qualitas, ratione cuius obscurissimum est cognoscere quid significet hæc denominatio qualis, & qualitatis, & in quo distinguatur à denominationibus cæterorum accidentium: ergo.

Tertia conclusio: secunda, & tertia definitio non recte traduntur prima, quia insufficientes; nam illa est insufficientis definitio, quæ non convenit omnibus contentis sub ratione definiti vt sic: sed ita se habet hæc definitio: ergo, &c. probatur minor, in Angelis dantur veræ qualitates vt intellectiones, volitiones, intellectus, & voluntas: sed in Angelis non dantur formæ quas sequantur tales qualitates, quia cum Angelus sit substantia completa simplicissima, carens omni compositione essentiali physica, nulla constituitur forma substantiali, quam possint sequi qualitates Angelis: ergo.

Altera definitio desumpta ex Divo Thomæ non placet, quia dum qualitas dicitur modus, seu determinatio subiecti, vel sumitur quatenus modus distinguitur à propria entitate, & realitate simpliciter, vel quatenus in latiori quadam significatione dicitur modus: sed neutro modo explicat proprie essentiam qualitatis: ergo, &c. Probatum minor quantum ad primam partem, quia si qualitas in tali definitione sumatur rigore pro modo, definitio illius non convenit præcipuis

QVÆSTIO II.

Quid, & quæ sit qualitas.

SECTIO I.

Sententia adversaria proponitur.

ARISTOTELES 5. metaphysica agens de prædicamento qualitatis sic definit qualitatem. Qualitatem dico, quæ quales quidem dicuntur.

Alij ita definiunt: Qualitas est accidens absolutum consequens formam.

Alij vero sic definitionem faciunt. Qualitas est modus seu determinatio subiecti secundum esse accidentale, sic colligitur ex Divo Thomæ 1. 2. q. 49. art. 2.

præcipuis speciebus qualitatibus: ergo. Probatur antecedens, non conveniret habitibus, speciebus impressis, & expressis, neque potentijs, aut passionibus, &c. sed istæ sunt præcipuæ species qualitatibus; ergo. Probatur maior, quia istæ species sunt realitates, & non modi; ergo non conveniret illis hæc definitio; probatur minor præcipua quantum ad secundam partem; si modus sumatur latius, sumitur pro forma determinante capacitatem subiecti: atqui hoc modo sumpta definitio non solum convenit qualitatibus: sed etiam cæteris accidentibus, v. g. quantitati, relationi, &c. siquidem quantitas, relatio, &c. sunt formæ accidentales determinantes capacitatem subiecti: ergo.

6 Quarta conclusio: Quarta illa definitio solum convenit qualitatibus principalioribus, non autem omnibus; quia principales solum sunt quæ perficiunt substantiam ut pulchritudo, intellectus, voluntas, & virtutes, tam intellectuales, quam morales, præter has autem dantur aliæ qualitates, quæ non perficiunt: sed potius deformant, & ad defectum substantiæ conducunt, ut v. g. infirmitas, fœditas, vitium, & peccatum, quæ proprias qualitates sunt, & non potest eis definitio convenire: rejicitur tandem illa definitio, quia datur per distinctum, ut patet ex dictis in Summulis.

7 Ultima conclusio: definitio ultima non placet, quia potius explicat quid non sit qualitas, quam quid sit, quod est explicare per aliquid quod convenit alijs accidentibus, scilicet per distinctionem, nam relatio etiam non est quantitas. Item ex sententia P. Hurtado distinctio est secundarius conceptus rei: ergo si talis definitio traditur per distinctionem, quæ qualitas distinguitur à quantitate, non est primaria, & essentialis: sed descriptiva, & secundaria; v. g. si aliquis definiret hominem dicendo, homo est substantia absoluta distincta ab equo; certe perperam definiret hominem, quia curte, confuse, & secundario definiret; ergo perperam definitur à P. Hurtado qualitas dicendo est accidens absolutum à quantitate distinctum.

8 Tandem, quia hæc definitio tota adæquata convenit ubi, quod non est qualitas: ergo convenit alijs à definito; antecedens sic probatur. Quia ubi est accidens absolutum à quantitate distinctum; ergo. Nec valet dicere ubi esse relativum transcendente ad substantiam quæ redditur ubicata, & præsens ex vi ipsius ubi.

9 Quia per te intellectus est qualitas, & in tua definitione comprehenditur: ergo est accidens absolutum: sed intellectus est relativus transcendentaliter ad obiectum, & intellectio-nem, quia ordinatur essentialiter ad illa, & specificatur ab ipsis; ergo signum evidens est relationem transcendentalem non extrahere rem cuius relatio est à ratione absoluti; ergo licet ubi sit relativum transcendente, nihilominus erit absolutum accidens distinctum à quantitate.

SECTIO III.

Nostri affirmativa sententia ponitur.

10 Conclusio: qualitas est accidens intrinsecum, absolutum ultimo realiter ac simpliciter complens substantiam; per illam particulam, ac-

cidens absolutum, convenit cum omnibus accidentibus per illam, ultimo complens substantiam, distinguitur à quantitate, quæ non ultimo advenit substantiæ; nam post quantitatem ultimo advenit qualitas; per illam particulam, realiter, ac simpliciter, distinguitur ab omnibus modis, ut ubi, duratio, &c. Item per ipsam particulam excluditur etiam à ratione qualitatibus figura si sit modus, nam si modus est non est vera qualitas; sed modificatio qualitatibus: si autem figura sit res, ut à multis neotericis asseritur, comprehenditur sub hac definitione, per illam particulam, intrinsecum, excluditur quæcumque ratio extrinsece afficiens subiectum; illa autem particula simpliciter realiter, denotat poniturque in definitione ad significandum, qualitatem esse realitatem simpliciter, eo sensu, quo quantitatem, substantiam, &c. solemus dicere esse rem simpliciter & non modum. Adverto hoc ne aliquis æquivocatione laboret propter illam particulam simpliciter, quia non ponitur ut per illam significemus constitutionem substantiæ per qualitatem esse simpliciter eo modo, quo forma substantialis primo essentialiter, & simpliciter constituit substantiam completam, qualitas autem non primo essentialiter, sed ultimo, ut verum simpliciter reale accidens, id est tanquam realitas simpliciter, & non modus constituit substantiam.

Sic definita qualitas comprehendit omnem qualitatem, quæ talis simpliciter, & absolute dicitur, nam omnis qualitas est accidens, & non relatio prædicamentalis, ac proinde est accidens absolutum; omnis qualitas ultimo advenit substantiæ ut absolute ac simpliciter res, ratione cuius separatur ab ubi, & alijs entitatibus, ut iam dixi, quæ licet ultimo adveniant, non tamen adveniunt ut realitates, sed potius ut determinationes, & affectiones subiecti.

Secunda conclusio: essentia qualitatis optime explicari potest per divisionem, quæ est secunda species modi sciendi, quæ in hunc modum fabricatur. Qualitas est accidens intrinsecum simpliciter reale absolutum, ultimo adveniens substantiæ ut eam adjuvet quoad esse vel quoad operari. Hoc modo explicata qualitas distinguitur à quantitate, quia effectus primarius quantitatis est tantum reddere substantiam materialem extensam secundum molem in ordine ad locum, quod est constituere substantiam in ordine ad aliquod extrinsecum, à reliquis autem accidentibus distinguitur, quia vel non constituit substantiam in ordine ad se, ut relatio constituit substantiam non ad se, sed ad terminum; ubi ad substantiam, actio, & quando in ordine ad productum, si consideretur in ordine ad agens; si autem quatenus est in passio, vel in termino concipitur, est in ordine ad agens, duratio autem seu quando, si concipitur ut conservatio, respicit agens conservans; si sumatur ut permanentia in esse, concipitur ut modus; & sic excluditur ab illa definitione, sicut cæteri modi. Ponitur in operari ad denotandas qualitates activas tam naturales, quam supernaturales, ut est gratia santificans, quæ ut essentia influit in omnes operationes supernaturales &c. Item character conducit ad operationes, aut Sacerdotis, aut Christiani. Item omnes virtutes tam morales, quam intellectuales, tam naturales, quam supernaturales.

Quæst. III. Quotuplex sit qualitas vt sic. 649

14 Imo si particula illa, operari, denotet aut physicam, aut intentionalem operationem, aut tandem conducere, aut disponere ad operandum videntur omnes qualitates in hoc sensu complere, aut constituere substantiam in ordine ad operationem.

QVÆSTIO III.

Quotuplex sit Qualitas vt sic.

1 **R**ISTOTELIS primo diuisit qualitatem in habitum, & dispositionem, ad hanc speciem qualitatis reduci possunt omnes habitus tam acquisiti, quam supernaturales, & per se infusi; naturales vt logica, metaphysica &c. quæ proprie labore acquiruntur; per se infusi vt habitus supernaturales spei, fidei, & charitatis, & hæc qualitates omnes, quæ habituum nomine insigniuntur, sunt aut facilitates, aut compingentia simpliciter necessaria ad operandum. Quid autem sit dispositio, & quomodo distinguatur ab habitu, postea dicemus.

2 Secundo diuisit Aristoteles qualitatem in potentiam, & impotentiam; ad potentiam reducuntur omnia principia naturaliter emanantia ab essentia primo, & per se ordinata à natura ad operandum, vt intellectus, voluntas, potentia sensitiva, & appetitiva, &c.

3 Tercio diuisit qualitatem in passionem, & passibilem qualitatem, ad quas reducuntur omnes qualitates, quæ non sunt actiue physice vt albedo, durities, rubor, & pallor.

4 Vltimo diuisit qualitatem in formam, & figuram, hanc multi excludunt à propria ratione qualitatis, ac proinde æquiuoce qualitatem vocant, nam ipsi asserunt non esse realitatem simpliciter, sed solum modum qualitatis. Alij autem, qui veram simpliciter realitatem appellant proprie qualitatem nominant, ad hanc reducuntur omnes figure v. g. circulus, quadrangulus, &c.

Alij diuidunt qualitatem primo in spirituales, secundo in materialem, aut corpoream; spirituales est, quæ immediate subiecto spirituali inhaeret, vt intellectus, voluntas, intellectio, volitio, &c. materialis est, quæ educitur ex potentia subiecti materialis, vt qualitas omnis quæ data est ad complendam, aut constituendam substantiam materialem, vt v. g. albedo.

5 Qualitatem spirituales iterum diuidunt in naturalem, & supernaturalem, de quibus iam egimus. Materialem subdividunt non solum Philosophi sed Medici in primam, & secundam: prima qualitas (quam vocat Galenus lib. de natura humana, commentar. 1. p. 1. de elementis corporum, immutatricem, & agentem) vt humiditas, frigiditas, caliditas, siccitas, quas obtinent aër, aqua, ignis, terra, secunda qualitas, v. g. gustus, affectio, austeritas, amaror, acerbitas, falcido, acrimonia, acor, dulcedo, pinguedo, nigredo, rubor, & similia duritia, mollities, friabilitas, lentor, fragrantia, & fetor; ex his secundis, primæ pertinent ad gustum, secundæ ad visum, tertiæ ad tactum, quartæ ad olfactum, ac tandem sonus ad auditum.

6 Quia primæ qualitates inquit Galenus 1. lib. de elementis validæ qualitates receptæ sibi simile

corpus efficiunt, & *romo 1. lib. de semine*, validas illas, ait, existima, & primas, quæ totam substantiam immutare possunt, & idem scribit *lib. de artis medicæ constitutione in Isagogicis*, & hæc primum docuit aperte Hippocrates, postea explicuit Aristoteles, vt idem scribit *romo 6 lib. 1. methodi, cap. 2. & romo 1. de naturalibus facultatibus, cap. 3. vt supra, rursus*. Galenus *romo 5. lib. 6. de compos. medicæ*, per genera tres qualitates medicamentorum constituit in genere: primæ facultates effectiue medicamentorum sunt, in calore, humiditate, & siccitate: secundæ amollientes, digerentes, reperiussoria, attractrices, coëctrices, deorsoria, excedentes: tertiæ glutinant vulnera, siccatricem inducunt, & carnem generant.

Aristoteles etiam *lib. 2. de partibus animalium, 7 cap. 1.* hæc vocat tria genera compositionum, quarum prima compositio sit ex primordijs, inquit, ijs, quæ nonnulli quatuor elementa vocant terram, dico aquam, aërem, & ignem, sed forsitan melius inquit Gregorius Tolofanus dicendum ex elementorum virtutibus confici, idque ex humiditate, frigiditate, caliditate, & siccitate: ceteræ autem differentie eas sequuntur, vt gravitas, leuitas, densitas, raritas, asperitas, lenitas, & reliqua id genus affectionis: secunda constitutio ex primis illis, inquit Aristoteles natura similiarum partium in animalibus est, vt ossis, carnis, & reliquorum generis eiusdem: tertiæ, & vltimæ numero partium dissimiliarum est, vt faciei, manus, & reliquorum insigniorum membrorum. Quod enim Galenus in medicinis à quatuor generalibus qualitatibus ad individuam tertiam pharmacorum vim restrinxit, Aristoteles ad tertiam compositionem inferiorum particularium membrorum traxit.

8 Probatur nunc breuiter quod prima diuisio Aristotelica sit sufficiens, quia qualitas complens substantiam in suo operari, vel præbet primam virtutem, estque veluti primum, & proximum principium in genere qualitatis ad operandum, & sic constituit secundam speciem, naturalem scilicet potentiam, & impotentiam, vel tale principium non est prima virtus ad operandum: sed illam supponit, & dat solum ad connaturalius vel ad facilius operationem efficiendam, & sic constituit primam speciem, habitum scilicet, & dispositionem.

Si vero qualitas conueniat substantiæ ratione sui, & in ordine ad existendum, & illam vt sic constituat, vel compleat, vel ergo, complet illam vt modus consequens illius extensionem, & illam terminans, vel vt ornans illam in suo esse præcise primo modo constituit quartam speciem, formam scilicet, & figuram; secundo vero passionem, & passibilem qualitatem: sed nullus alius modus afficiendi substantiam primo, & per se in ordine ad illam, vel in ordine ad operationem est imaginabilis: ergo nec aliqua qualitas, quæ sub traditis membris non contineatur.

Quod autem sit insufficiens, probatur primo ab aduersarijs, quia plures sunt qualitates, quæ sub membris posita diuisionis non continentur, vt actus immanentes, species intentionales raritas, & densitas, gratia habitualis, characteres sacramentales, de quibus omnibus in particulari potest probari, quod ad nullam ex annumeratis speciebus possint pertinere.

Ad hoc argumentum Respondeo negando antecedens, nam actus immanentes ponuntur primo,

N n n n mo,